



● A műsorújságban ez a cím állt: *Apaszerepben*, és alatta: amerikai tévéfilm. A rutinos néző ebből már sejthette, hogy nagy szentimentalizmusok várnak rá. És nem tévedett. Ha egy amerikai filmben főszerephez jut egy 8 éves kisfiú, akkor előre garantálni lehet, hogy ott a végén szem nem marad szárazon. A tüнемényes kisfiú meghódítja az apját, aki nem is a vér szerinti apja, meg az apja barátjának, meg közel, s távol mindenkit, aki él és mozog és természetesen az egész nézőközönséget is. S ha a film úgy indul, hogy közte és (vélt) apja között szinte az ellenségeskedésig menő konfliktus feszül, akkor bizonyosra vehetjük: a végén annyira megszeretik egymást, hogy egyszerűen nem bírnak egymás nélkül élni. Ezúttal is így történt, és ez történt, de ezt igazából nem panaszképpen mondom, kellene olykor az ilyen filmek is, szükségét érezzük, hogy érzelmi tartalékainkat az ilyen szentimentális történetek átélésére pazaroljuk. Kivált, ha ilyen épkezláb a sztori és ennire jó ízlésű a megvalósítása, mint a tegnapi esti tévéfilmnél. Ha közismert panelekből épült is, de legalább megbízható építőelemekből.

● Két részletben két különböző héten közvetítették Hajdú Júlia Csak a szépre emlékezem... című szerzői estjét, amely a Pesti Vigadóban zajlott le. Nemcsak hivatásos táncdalénekesek, de prózai színészeink színe-java is részt vett a műsorban, láthatóan szívesen, a műfaj és a szerző személye iránti szeretettel. Ilyenformán nemcsak fülbemászó dallamú slágereket hallottunk, de néhány vérbeli színészi produkciót is láttunk.

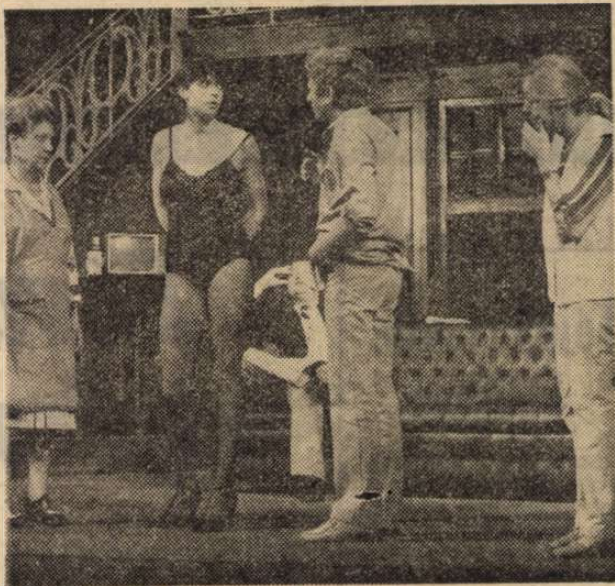
(barabás)

UGYANAZ HÁTULRÓL

Semmiség, nevetésorkánnal

Bemutató a Vigszínházban

A Vigszínház új produkciójától, az *Ugyanaz hátulról* című franciásan vérbeli, s amerikaiában mozgalmas új bohózatától, amelyet az angol *Michael Frayn* írt, ne várja a néző, hogy a mai társadalomról általában, vagy akár csak az angolról sajátlagosan valamit is meg fog tudni. *Még csak kísérletet sem tesznek rá, hogy bármilyen társadalmi problémát nemhogy megoldjanak, de akár felvessenek, pusztán kérdőjelesen megemlésszenek. Nincs itt szó sem politikáról, sem pedagógiáról, nincs nemzedékek vagy osztályok elmentéről, nincs arról, hogy merre halad a világ.* Egyáltalán nem léteznek konfliktusok ebben a darabban, mint ahogy körüljárható jellemek és hihető emberi sorsok sem találhatók benne.



Tábory Nóra, Hernádi Judit, Balázs Péter, Kern András és Halász Judit

(MTI Fotó - Illovszky Béla felvétele)

Csupán helyzetek és egy-egy működőképes tulajdonsággal felruházott figura élte az *Ugyanaz hátulról*. *Harsogó nevetésorkánt kavarró, percenként változó bohózati helyzetek, váratlan mozgások, meghökkenítő ki- és berohanások.* Ebben a közegben az éppen csak foglalkozásukkal (rendező, színész, színpadmeister, rendező asszisztens) megjelölt szereplők úgy *lubickolnak, mint hal a vízben, mert ők is élvezik, hogy mi is élvezzük mindazt, ami történik a színpadon és még azt is, ami nem történik,* majdnem egyre megy. Hiszen egyet-

len elv működik itt csupán: az, hogy a kisebb részben nyelvi humorból, nagyobb részben helyzetkomikumából álló, poént poétra halmozó jelenetek három felvonásnyi burleszk-füzére szinte szünetet sem engedélyező, egybefüggő nevetést idézzen elő. És ez az elv válik háromórás gyakorlatiá.

Szombathy Gyula, Venczel Vera. Vastaps jár valamennyiüknek, azért, hogy *ennyire komolyan vesznek egy ekkora semmiséget,* s ilyen nehéz, kemény és lelkiismeretes munkával tudják a lebegő könnyedségnek ezt a vérbeli vigszínházi légkörét megteremteni.

Barabás Tamás

MUSICAL UTÁN DRÁMA

LJUDMILA GURCSENKO ÚJ FILMSZEREPEI

Ljudmila Gurcsenko, akit nemsokára a *Rita asszony menyasszony* című filmben látunk viszont, a nézők legkedveltebb színésznői közé tartozik a Szovjetunióban. (Hogy erre mennyire rászolgált, annak a magyar nézők nemrégiben lehettek szemtanúi: a *Fizetés nélküli szabadság* című kétrészes szovjet-magyar tévéfilmben ő játszotta az utazási iroda hivatalkóját; a nagyon gyenge produkció alig megírt szerepéből formált néhány rövid jelenetben emberi sorsot, izgalmas fénytörésű jellemet.)

Gurcsenko a közelmúltban tehetségének újabb vonásáról keltett feltűnést: könyve jelent meg *Az én felnőtt gyerekkorom* címmel. Az ösztinte, okos könyv kapcsán írta *Nyikita Mihalkov*, a mai szovjet film egyik legeredetibb rendezője: „Gurcsenko sohasem volt rab. Sem a siker, sem a fizikai erőnlét, sem a család rabja. Kizárólag csak a saját tehetségének volt rabja, s a tehetsége meghálálta ezt. Megőrizte Gurcsenko saját, egyéni arcát.”

Gurcsenko nemrég fejezte be a Moszfilm stúdióban új filmjét. A *Fiatalág receptje* című musicalben egy nagy formátumú, álnok asszonyt játszott. Már ismét kamera előtt áll, El-

dar Rjazanov rendezésében forgatja a *Kegyetlen románcot*, amelynek irodalmi alapanyagául A. Osztrovszkij *Hálátlan nő* című drámája szolgált.

— Orosz színésznőt játszik — válaszolta Gurcsenko a Szovjet Kultúra című hetilap egyik olvasói kérdésére —, s bár a szerep terjedelmét tekintve nem nagy, ám áthallatszik benne a drámaíró más nőalakjainak hangja is. Eldar Rjazanov, a legmesszebbmenő hűséggel a Hálátlan nő szelleméhez, ezeknek a nőalakoknak néhány vonását is felhasználta a filmje forgatókönyvének megírásakor. A szerepben szeretném érzékelteni, hogy ez a színésznő, akit eljárszom, kizárólag a művészetért és az emberkért létezik, ezenkívül semmi más célja nincs az életének.

Gurcsenko még elmondta, örömmel dolgozik együtt Eldar Rjazanovval. (A Stúdió '83-ban láthatuk, Rjazanov *Kétszemélyes pályaudvar* című filmjében is fontos szerepet kapott a nagyszerű színésznő: a szabadságra engedett rab szerelmest játszta.) „Rjazanov lefegyverzően okos, érzékeny, nagyon jólelkű és tehetséges ember. Minden újabb találkozás velem — ünnep számomra.”

Baj az vajon, ha egy darab voltaképpen nem szól semmiről? Ha igazából nincs is, csupán mulatságos helyzetekből, mulatságos kapcsolatokból, mulatságos félreértésekkel, mulatságos csetlés-botlásokból, csupa jól ismert, ezerszer bevált és mégis mindig újra hatásos elemből áll — és semmi egyébből? Akkor lenne baj, ha mindez — még csak mulatságos sem lenne. De az! *Pökolian mulatságos*. És tisztességes is, mert még csak meg sem kísérelt, hogy emelkedettnek, költőinek, mondandót hordozónak lássék, vagyis nem akar más lenni, mint ami. Ez nem hamiskartyás darab, ez becsülettel vállalja önmagát, ez úgy kommersz, hogy percig sem tagadja, ez nyíltan hirdeti, hogy az irodalomhoz semmi köze.

A *Platonov* és a *Házmeztársírató* óta nem láttuk ennyire egységesnek, egybeforrottnak a *Vigszínház* csapatát, mint most (pedig sok bemutatót tartottak azóta). *Kapás Dezső* fergeteges tempót diktált, s közben irlagmatlanul kiháznál minden poént. *Bátkei Mihály* fordítása megtalálta a darab megfelelő magyar nyelvzetet, *Csikós Attila* a megfelelő díszleteit, *Kemenes Fanny* a megfelelő kosztümjeit és *Verebes István* a megfelelő dramaturgiai közreműködést.

A színészek mind a kilencen kitűnően komédiáznak, a burleszk-színjátszás magasiskoláját mutatják be, képtelenség kiemelni közülük bárkit is. A plakát, s a belépés sorrendjében nevezzük meg őket: *Tábory Nóra, Balázs Péter, Hernádi Judit, Tahí Tóth László, Halász Judit, Bárdy György, Kern András,*

ADYTON

SZABADOS GYÖRGY ÚJ NAGYLEMEZE

Szabados György, a negyvennégy éves zongoristazenész, a mai magyar zene egyik jelentős alakja — az idén Liszt-díjjal tüntették ki, 1972-ben a hazai dzsessz első nagy külföldi sikerét érte el a San Sebastian-i dzsesszfesztivál nagydíjjal, amelyet a free kategóriában érdemelt ki —, s mégis hosszú évekig kellett várnia második nagylemezének, az *Adyton* címet viselő albumnak a megjelenésére. Első lemezén (*Esküvő*, 1975) kívül mindössze két antológiára sikerült fölkerülnie. S a kettő között is tizenhét év telt el. Szabados eddigi munkásságának jó része tehát csak a koncerttermek, zeneklubok törzsközönségéhez jutott el.

A lemez A oldalát teljes egészében kitölti a címadó *Adyton*, egy háromrészes, huszonkét perces darab. Az első tétel szóló- és együttes rögtönzései a *harmonia vágyó ember belső feszültségét tükrözik*. A középső rész végig megkomponált, gondosan megszerkesztett egy- és többszólamú dallamok váltakozására, népzenei ihletésű és kifejezetten dzsesszes hangzású elemek egymásutánjára épül. A harmadik tétel pedig ismét improvizáció, felszabadult szárnyalás felfelé, egészen a zárótema kiteljesedéséig. A szám címének magyarázatakor igencsak rászorulunk a lemezborítón olvasható felvilágosításra: *nemcsak Ady nevével foglalja magában, mintegy szimbolizálva Szabados forrásait és kötetéseit, hanem egyben a görög mitológia „leg-rejtettebb szentélyét” is jelenti — módot adva a képzelet csapongásaira és a további párhuzamok keresésére.*

Nyomozás és felfedezés

HALÁSZ LÁSZLÓ KÖNYVE AZ OLVASÁSRÓL

Mi a művészetpszichológiai szerepe? Milyen lélektanilag találkoztunk az irodalmi művek olvasásakor? Az olvasó pszichikuma mennyiben segíti és mennyiben gátolja a befogadást? — Ezekre és még más, érdekes kérdésekre keresi a választ Halász László, a *Gondolat* Kiadónál megjelent könyvében, amelynek címe: *Az olvasás nyomozás és felfedezés*.

● ●

Az író-pszichológus nemcsak kísérleteinek eredményét tárja elénk, tizenegy elbeszélés elemzésével is igyekszik hangsúlyozni a lélektan szerepét az irodalomban. A novellák — köztük *Móricz, Kosztolányi, Kafka* munkája — nem keletkezésük sorrendjében hanem egy-egy probléma köré csoportosítva kerültek a kötetbe. Halász László minden esetben szól a cím jelentőségéről, szerepéről. Ezt követi a *hősök viselkedésének lélektanilag indoklása*, s a pszichológus olyan mélységeket lát és látta az önmagával való kísérletezés során, amelyeket a nem szakember aligha venne észre.

A szerző nemcsak az olvasó viszonyát vizsgálja, a műhöz, hanem az íróé is. Bebizonyítja, hogy az író gátlásai, féltreírásai, problémái, különösen a gyermekkor benyomásai, nagy ha-

tással vannak a hősök jellemzésére.

A kötet második részében Halász tanulmányait olvas-hatjuk a *befogadásról, értékelésről, emlékezésről, rendezésselről*, pontosabban ezek irodalmi vetüle-teiről. Megismerttet bennünket a *belsőváltás* folyamataival, amely a szerző nevének megpillantásával kezdődik, majd a kezdeti idegenkedést — jó esetben — figyelem, érdeklődés váltja fel, hogy aztán az olvasó teljesen belefeledkezzen a műbe: „...a befogadó általában hajlamos arra, hogy azt, amiben elmélyed, úgy szemlélje, mintha valóságos lenne. Eszünkbe jut a kínai festő legendája, aki remekműve megfestése után a bámuló császári néző előtt belépett a tájképbe és megindult az ösvényen felfelé, mígnem eltűnt a ködbe vesző hegyek között.” Kár, hogy az író olykor csak használ egyes pszichológiai szakkifejezéseket, de azokat nem magyarázza meg, így a lélektan tudományában kevésbé járatosak nem mindig tudják követni fejtegetéseit.

● ●

A könyvben található legizgalmasabb tanulmány *A műértékelés buktatói*. Különböző kísérletek eredményeit ismerhetjük meg ebből az írásból. Egy világhírű kísérlet: angol, francia, indiai egyetemistáknak négy absztrakt festményt mutattak. Két hivatásos festőművész egy tízéves gyerek és a londoni állatkert Kongó nevű csimpánzájának munkáit. Természetesen azt nem közölték, hogy melyik képek ki az alkotója. A kísérleti alanyok között senki nem akadt, aki a majom festményét értéktelenebbnek tartotta volna a többiekénél, sőt, voltak, akik első helyre tették.

A könyv hasznos olvasmány, segít az érdeklődőknek abban, hogy közelebb jusson a művészethez, s hogy a felületes lapozgatás helyett elmélyedjen az irodalomban.

● M. Tamás Egon

□ A CORO POLIFONICO MALATESTIANO ad hangversenyt ma este Giorgio Giovannini vezényletével az Eötvös Loránd Tudományegyetem aulájában. A fanói együttes ezt követően hangversenykörútra indul, és fel-lép Pécsen és Szekszárdon.

□ BARÁTSÁG KONCERTEK '83 címmel az Orosz és Szovjet Zene Barátainak Köre sorozatot szervezett. A program he-dedik előadása ma délután 6 órakor kezdődik a Szov-jet Kultúra és Tudomány Házában. Ezúttal a KPVDSZ Szimfonikus Zenekar hang-versenyét tartják, közre-működik Nagy Attila szim-művész és a KPVDSZ Operastúdió tagjai.

□ BÓKA DEZSŐ festőművész kiállítása nyílik 29-én, délután 5 órakor a Paál László teremben. A tárlatot dr. Losonczy Mik-lós művészettörténész nyit-já meg, s október 13-ig tart nyitva.

□ DZSESSZKONCERT lesz — a Magyar Rádió rendezvényeként — 29-én, este 8 órai kezdettel az Al-mászy téri Szabadidő-köz-pontban.

Horváth Gábor